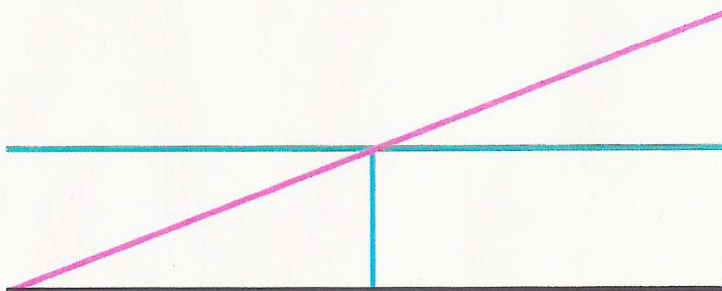

JORDRENTEN

- DIN FØDELSGAVE

En afhandling om jordrenteloven
af
Ejnar Pedersen

Jordrenten - din fødsels gave

En afhandling om jordrenteloven af Ejnar Pedersen

Trykt hos Arden Bogtrykkeri A/S for Henry George Forlaget.

Printed in Denmark 1995. ISBN 87-90000 -14-5

1. udgave i 1.000 eksemplarer. Udgivet med støtte af C. Lambeks Legat.

Pris kr. 15,-

*

Digital udgave 2013. Med ændringer og tilføjelser - især omhandlende praktisk-politiske problemer.

INDLEDNING

Arbejdet med denne afhandling om jordrenteloven har stået på i mange år. Tanken herom er afledt af en længe følt usikkerhed, når jeg ville forklare mig selv - og andre! - hvori problemerne omkring jordrenten som formidler af de økonomiske relationer mellem menneske og natur virkelig består. Denne usikkerhed kunne de eksisterende bøger og artikler om emnet ikke afhjælpe - i de senere år snarere tværtimod!

Jeg besluttede mig så til at begynde helt forfra: udelukke alt, hvad jeg indtil da antog for selvindlysende sandheder om emnet - nedskrive Ricardos jordrentelov - analysere den - tage den helt bogstaveligt, ord for ord og sætning for sætning - og så se, hvor det måtte føre hen!

Det lyder så let, men jeg har været inde i utrolig mange blindgyder og nogle vil måske mene, at jeg endnu ikke er kommet ud af dem! Og naturligvis - jeg bilder mig ikke ind, at jeg har forklaret alt om jordrenteloven. Dertil er problematikken alt for omfattende, og mine forudsætninger for ringe - så megen ærefrygt overfor opgaven har jeg da fået ud af mine bestræbelser!

Men jeg mener alligevel, at der ud af mine bestræbelser er kommet et produkt, som kan hjælpe andre på vej over den første følelse af usikkerhed, når man står over for et problemkompleks så ukendt som dette.

Jeg vil gerne takke medlemmerne af Den rets-liberale Gruppens bestyrelse for megen inspiration, og jeg vil takke *Per Møller Andersen* fra Henry George Foreningen for det tekstbehandlingsarbejde, han har præsteret især med figurerne og for den store tålmodighed, han har udvist med en næsten uendelig strøm af rettelser og tilføjelser fra min side!

Endelig vil jeg takke *professor G. Thorlund Jepsen* fra Økonomisk Institut ved Århus Universitet, fordi han har været så venlig at gennemlæse den del af manuskriptet, der angår selve beskrivelsen af jordrenteloven med tilhørende figurer og de teoretiske konklusioner heraf. Professor Thorlund Jepsen er vel den af vore betydende økonomer, der har vist størst interesse for jordrenteproblematikken, og *det er mig derfor en særlig glæde, at netop han uden forbehold i brev af 14/7 1993 (se bilag) finder min beskrivelse rigtig og mine økonomiske konklusioner deraf rigtige og alm. anerkendte -*

omend formen er en økonom uvant og fremmed. Jeg skylder dog at oplyse, at Thorlund Jepsen ikke dermed har godkendt mine mere politiske, retsliberale konklusioner, der begynder side 30 som Retsliberale betragtninger.

Disse overlades hermed til læsernes vurdering!

Skørping i maj 1995

Ejnar Pedersen

*Når vi teknologisk befinder os i atomalderen, er det farligt,
at vi politisk befinder os i stenalderen.*

Ejnar Pedersen

DET GLEMTE PROBLEM

Trods al politisk ekspertise, erfaring og god vilje bliver det tydeligere og tydeligere, at politikerne ikke kan få styr på udviklingen. Hver gang de løser et problem, skaber de et nyt et andet sted i systemet.

Og globalt viser udviklingen, at vi ikke fortsat kan løse problemerne, blot ved bevidstløst at øge produktionen. Følgen er ødelæggelse af naturen og dens rigdomme gennem forurening og rovdrift, uden at fattigdommen og dens mangfoldighed af alvorlige følger bliver mindre af den grund.

Et eller andet sted i systemet må der være noget, der er ravraskende galt!

Men når politikerne har så svært ved at finde fejlen, er der noget, der tyder på, at den ligger dybt - helt nede på bunden, hvor vore samfund blev skabt, og hvor vore politikere aldrig når ned, fordi de er så optagne af at løse problemerne på overfladen, hvor vi lever vor hverdag.

- Det er ud fra denne tese, at nærværende afhandling om jordrenteloven er blevet til.

Efter min opfattelse er det nemlig menneskehedens fundamentale fejltagelse, at man overalt har undladt at inddrage jordrenten - lige fra første gang man fravristede naturen et stykke jord.

Og dette er til både at le og græde over!

- Le, fordi der så er håb. Vi skal såmænd "bare" rette den fundamentale fejl, og meget, der i dag er kunstigt og paradoksalt, vil da blive naturligt og harmonisk.

- Og græde, fordi så mange tårer, så mange pinsler og så megen nød og elendighed kunne have været undgået. Man mindes uvilkårligt Nordahl Griegs: "Ædelt er mennesket, Jorden er rig! Findes her nød og sult, skyldes det svig". - Og jeg vil tilføje: *politisk svig!*

NYBYGGERNE

Begyndelsen til vore samfunds dannelse finder vi bedst ved at begive os ud i ødemarken for dér at få et begreb om, hvad der egentlig er problemet:

To nybyggere, lige flittige og lige dygtige, kommer til uopdyrket land. De finder et areal, som er lige til at opdyrke, og de trækker lod om hver sin halvdel. A er den heldigste, for ved høst viser det sig, at hans halvdel giver

ham et udbytte på f. eks. 500 hkg korn, mens B på sin halvdel kun avler 300 hkg.

Da deres indsats af arbejde og produktionskapital har været ens (de er jo forudsat lige flittige og lige dygtige), er A's merudbytte på 200 hkg noget, som naturen har givet ham i kraft af bedre jord. De udgør derfor det, der i den økonomiske videnskab kaldes for jordrenten, mens de 300 hkg (altså A's basisudbytte og B's hele udbytte) udgør producentudbyttet, der naturligvis altid bestemmes af udbyttet på den mindst indbringende jord, som man vil tage i brug i det pågældende samfund. Det er jo derfra, merudbyttet skal måles!

I al sin enkelhed er menneskeheden grundlæggende problem da dette: Hvem skal have jordrenten?

Overalt er det gået sådan, at A har beholdt det naturgivne merudbytte for sig selv, og overalt har A-holderet derfor fået magten over B-holderet, og - ja, enhver véd jo, hvordan det er gået!

Jeg er mig naturligvis bevidst, at ovenstående lille eksempel rejser flere spørgsmål, end det besvarer. Men det trækker problematikken klart op.

Det er mit håb, at den videre afhandling vil sætte læseren i stand til selv at besvare disse spørgsmål, og debattere dem med andre.

NU - inden det er for sent!

RETS-LIBERALE FORUDSÆTNINGER

Jordrenteloven er, ligesom markedsløven, en naturlig fordelingslov. Disse to love er hinandens forudsætninger, og at de er naturlige betyder, at når de først er i gang, så virker de helt af sig selv uden for politikernes og organisationernes rækkevidde!

For at kunne fungere kræver de imidlertid begge et ejendomsretsbegreb, der utvetydigt skelner imellem det naturgivne og det menneskeskabte i produktionsapparatets sammensætning. Og desværre, sådanne betingelser har politikerne endnu ikke nogetsteds kunnet eller villet skabe.

Kun det fordelingsystem, der hedder retsliberalismen, opfylder betingelserne, idet den offentlige sektor her "ejer" det naturgivne produktionsgrundlag, som er jorden med alle dens råstoffer, mens den private sektor ejer de menneskeskabte produktionsmidler, som er arbejdet og dets tekno-

logiske hjælpemidler, også kaldet produktionskapitalen. (Når ordet "ejer" er sat i anførselstegn, skyldes det, at ejendomsretten udnyttes indirekte, gennem inddragelse af jordrenten hos skødehaverne).

Det retsliberale ejendomsretsbegreb er i virkeligheden affødt af en nøje overholdelse af den morallov, der hedder retsmoralen, og som bygger på kravet "enhver sit" - fra menneske til menneske, fra menneske til samfund og fra samfund til menneske.

Jordrenteloven er således ikke en skattelov, hvis opgave det er at få flest muligt penge i statskassen. Dens opgave er udelukkende at udskille den naturgivne/samfundsskabte værdiandel af produktionsresultatet fra den privat/menneskeskabte værdiandel, så den i overensstemmelse med retsmoralen kan overføres til samfundet - først og fremmest til betaling af de naturlige, etisk begrundede fællesopgaver (d.v.s. opgaver i hvis løsning alle borgere er lige interesserede) og ellers til ligelig fordeling blandt alle samfundets borgere.

Det skal understreges, at jordrenteloven kun gælder den faste jordoverflades udnyttelse, ikke råstoffer og ej heller værdien af atmosfærens elektroniske sendekanaler - retsmoralsk set er disse værdier direkte samfundseje, der kan udnyttes gennem offentlig udlicitering.

Fordelingen af den menneskeskabte del af produktionsresultatet kan herefter trygt overlades til markedslovens prisfastsættelse gennem udbud og efterspørgsel - både hvad angår tjenesteydelser og varer - med indsatsen som målestok og det monopolfrie marked som værdisætter. *Den retfærdige fordeling af produktionen vil hermed være indbygget i selve produktionsprocesserne!*

EJENDOMSRETSPROBLEMATIKKEN OG "DEN POLITISKE ARENA"

Da rets-liberalismen ikke lader sig aftegne på det normale politiske venstre - højre liniebillede, er det nødvendigt at ofre tid og plads på denne vigtige problematik.

- Den er selve indgangen til forståelsen af jordrenteloven. Derfor følgende:

Materielt er menneskelivet (groft sagt!) at yde og at nyde - at skabe og forbruge.

Imellem disse to processer indtræder den politiske fordelingsproces, og hvis denne proces er baseret på retfærdighed, vil menneskelivet have muligheden for at udvikle sig harmonisk og kreativt. I modsat fald vil alt udvikle sig kaotisk - værre og værre i takt med vor teknologiske formåen, så sammenligningen med den gammel-testamentlige beretning om faren ved at spise frugten af "Kundskabens træ på godt og ondt" vil blive nærliggende!

Vi yder gennem *produktionsapparatet*, der består af to principielt forskellige dele:

- I Det naturgivne produktionsgrundlag.
(Lyset, luften, vandet og jorden og dens råstoffer).
- II De menneskeskabte produktionsmidler.
(Arbejdet og produktionskapitalen).

Vi nyder gennem *forbrugsapparatet*, der også består af to principielt forskellige dele:

- III Den private sektor.
(Det enkelte menneskes sfære).
- IV Den offentlige sektor.
(Fællesskabet, helheden, staten - samfundet).

Dette er, hvad man kan kalde *den basale fordelingsligning*, og løsningen af denne enkle ligning er aldeles afgørende for, hvorledes menneskelivet vil udvikle sig.

Det alment antagne politiske venstre-højre liniebillede er et falsum, opstået fordi politikerne overalt har ment, at det var produktionen, der skulle fordeles mellem den private og den offentlige sektor. Een faktor (produktionen) på den ene side af lighedstegnet og to faktorer (den private og den offentlige sektor) på den anden side kan nemlig kun give to principielt forskellige muligheder: enten sker fordelingen i privat regi, og så kalder man det kapitalisme, eller også sker fordelingen i offentlig regi, og så kalder man det socialisme. Liniebilledet med en højrefløj og en venstrefløj er hermed skabt!

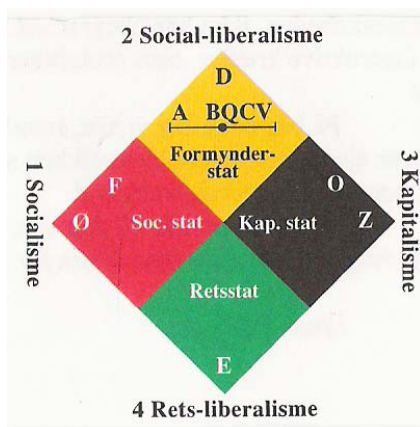

Årsagen til denne i virkeligheden skæbnesvangre fejltagelse er, at man ikke er kommet til bunds i problematikken, og man har derfor ikke interesseret sig for de faktorer, der skaber produktionen. Herved er den naturgivne faktor blevet "glemt", og den politiske kamp har derfor udelukkende stået mellem de to menneskeskabte faktorer, arbejdet og kapitalen, hvoraf "kapitalen" er blevet gjort "ond" og suspekt, fordi man ikke har formået at skelne mellem *den gavnlige produktionskapital* og *den skadelige spekulationskapital*, der opstår som følge af økonomiske særrettigheder (monopoler).

I denne i enhver henseende tåbelige producenterens kamp (arbejdstagere contra arbejdsgivere) er den økonomiske dimension mellem menneske og natur blevet overset, og i kraft af den private ejendomsret til jordens værdi er den så blevet kapitaliseret, og overladt spekulationskapitalen som hovedstol - arbejdsfrit og skattefrit!

I stedet for at afsløre dette mummiespil og bringe det til ophør, er det så, at moderne social-liberalister desperat forsøger at lappe på de skadelige følger ved at udskrive skatter på arbejde og forbrug - hvorved de ikke er klogere end dem, der forsøger at slukke en brand med benzin!

Og i stedet for en velfærdsstat, har de fået en formynderstat, som det fremgår af nedenstående firkant, der forestiller "Den politiske arena" anno 1995:

Da den basale fordelingsligning som vist består af to ydende og to nydende faktorer, indeholder den fire forskellige løsninger, hvorved der opstår følgende fire fordelingsystemer:

1. *Samfundsfordeling*, hvor samfundet ejer hele produktionsapparatet. Dette fører til en socialistisk stat.
2. *Fejlvendt fordeling*, hvor private ejer jorden, og samfundet "ejer" arbejdet og produktionskapitalen. Dette fører til en socialliberal formynderstat.
3. *Privatfordeling*, hvor private ejer hele produktionsapparatet. Dette fører til en kapitalistisk stat.
4. *Retvendt fordeling*, hvor samfundet "ejer" jorden, og private ejer arbejdet og produktionskapitalen. Dette fører til en retsliberal retstat.

(Når "ejer" er i anførselstegn, betyder det, at ejendomsretten udnyttes indirekte enten gennem beskatning (social-liberalismen) eller gennem inddragelse af jordrenten med grundskyld (rets-liberalismen).

Som det ses, er linieproblematikken nu flyttet hen, hvor den hører hjemme, nemlig som et social-liberalt fænomen, der ikke må tilsløre helhedsbilledet, så vælgerne mister det for folkestyrets eksistens så vigtige overblik!

Som det også ses, er det socialliberalismen, der har den store vælgerinteresse. Egentlig er det synd, at det er gået således, for der er ingen tvivl om de socialliberale politikeres gode hensigter, nemlig at undgå kapitalismens uret og socialismens ufrihed. Og ganske logisk placerer man sig så på linies midtpunkt, hvor man er $\frac{1}{2}$ socialistisk og $\frac{1}{2}$ kapitalistisk, længst muligt væk fra den rene socialisme og den rene kapitalisme.

Men da man som sagt ikke tager produktionsapparatets opdeling i naturgivent og menneskeskabt alvorligt, overser man, at man kan være $\frac{1}{2}$ socialistisk og $\frac{1}{2}$ kapitalistisk på to ejendomsretsligt forskellige måder.

Anerkender man derimod denne selvfølgelige opdeling, opløses "midten" fra at være et punkt til at blive en linie - *den liberale linie*, der forbinder de to liberale systemer, rets-liberalismen og social-liberalismen i modsætning til *den totalitære linie*, der forbinder de to totalitære systemer, socialismen og kapitalismen (linierne er ikke vist på "firkanten").

Det er samfundsindtægterne - og dermed i sidste ende politikerne - der former ejendomsretten: det, samfundet inddrager til fælles bedste, ejes i

samme grad af den offentlige sektor og det, samfundet ikke inddrager, ejes i samme grad af den private sektor.

Derfor: jo mere man beskatter arbejdet og produktionskapitalen, des mere "ejes" (indirekte) det menneskeskabte af samfundet. Og jo mindre man beskatter jorden, des mere ejes (direkte) det naturgivne af private!

På den måde opstår det socialliberale ejendoms"rets"begreb, uden at nogen tænker nærmere over det: man har simpelthen taget det ejendomsretsligt værste fra socialismen (samfundet ejer det menneskeskabte) og fra kapitalismen (private ejer det naturgivne). - Som en af det 20. århundredes mest visionære danske politikere, *dr. Viggo Starcke* sagde det: "*Social-liberalismen er en underlig blanding af to ting, der ikke duer!*" - Bedre og mere velfortjent sarkastisk kan det vist ikke siges!

- Modsat består så retsliberalismen af det ejendomsretsligt bedste fra de to totalitære systemer.

JORDRENTELOVEN

David Ricardos jordrentelov (fra begyndelsen af 1800-tallet) lyder således: "Jordens pris bestemmes ved det overskud, den kan give **udover**, hvad man ved samme anvendelse af midler kan få ud af den mindst indbringende jord, som er i brug".

Da jordens pris egentlig er selve jordrentebegrebet uvedkommende (den er jo blot en kapitalisering af jordrenten), vil følgende omformulering være mere letfattelig, uden at betydningen ændres:

*Jordrenten er det udbytte, som jorden kan give **udover**, hvad man ved samme anvendelse af midler (arbejde og produktionskapital) kan få ud af den mindst indbringende jord, som er i brug.*

Udtrykket "udover" er aldeles centralt. Det er det, der får os til at forstå, at jordrenten er et merudbytte. Jordrentens størrelse placeres herved mellem to spørgsmål, nemlig "mere end hvad"? og "hvor meget mere"? Jordrenten har altså en nedre og en øvre grænse - et "gulv" og et "loft".

Denne afgrænsning beskrives i jordrenteloven af følgende to sætninger:

1. "Den mindst indbringende jord, som er i brug" = jordrentens "gulv".
2. "Ved samme anvendelse af midler" = jordrentens "loft".

Den videre redegørelse for jordrentelovens virkemåde er baseret på en anvendelse ved korndyrkning, men principperne vil være de samme for al anden jordanvendelse, også når det på grund af samfundsudviklingen i stigende grad er beliggenheden, der giver jorden værdi. Man siger da, at jordens værdi er "samfundsskabt".

De i det følgende angivne tal er blot medtaget for eksemplets skyld, og de behøver ikke at have nogen relation til en bestemt virkelighed - dette sidste er det erfaringsmæssigt vigtigt at erindre sig, da man ellers nemt "taber tråden"!

PRODUKTIONSGRÆNSEN

Merudbyttets størrelse er naturligvis afhængigt af udgangspunktet, hvorfra det skal måles. Dette udgangspunkt er altså jordrentens "gulv".

Spørgsmålet er så: hvad bestemmer "gulvets" niveau?

Svaret er, at det gør gennemsnits-levestandarden i det pågældende samfund, idet det netop er den, der afgør niveauet for "den mindst indbringende jord, som er i brug".

I praksis kommer levestandarden til udtryk i forbruget, og det er altid normalforbruget, man går ud fra, da dette jo er det eneste, der så nogenlunde lader sig beregne.

Grænsen mellem den mindst indbringende jord, som er i brug, og den uindbringende jord kan i virkeligheden ansues ud fra en biologisk, en eksistensiel og en økonomisk synsvinkel.

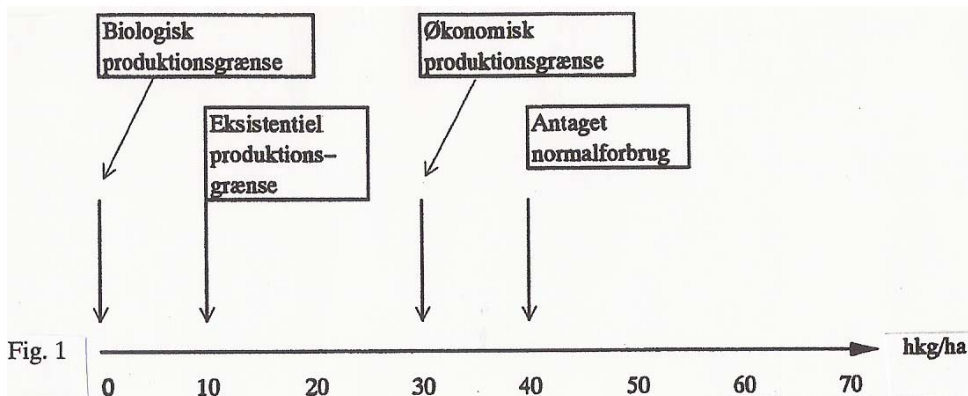

Fig. 1

Se fig. 1, der skematisk viser de tre grænser på en produktionslinie, der angiver en jævnt stigende produktion af korn ved en normalindsats. (Om normalindsatsen: se senere under jordrentens "loft").

Den biologiske produktionsgrænse er i denne forbindelse nærmest et kuriosum, og den må for korn antages at ligge meget langt "ude". Den danner udgangspunkt for produktionslinien.

Den eksistensielle produktionsgrænse ligger, hvor man med en maksimal indsats (navnlig af arbejde, da man her ikke har råd til en væsentlig indsats af produktionskapital) lige akkurat kan producere nok til livets opretholdelse. Den maksimale indsats giver her måske 12-13 hkg/ha, idet de 10 hkg på produktionslinien jo er baseret på en normalindsats (se fig. 1).

Den økonomiske produktionsgrænse ligger, hvor jorden giver til et forbrug et eller andet sted under normalforbruget - vel at mærke med en normalindsats. Ved, hvad man i det pågældende samfund vil kalde et økonomisk eksistensminimum.

- Men det er altså normalforbruget, der er det faste holdepunkt ved fastlæggelsen af den økonomiske produktionsgrænse.

Afstanden fra den økonomiske produktionsgrænse til den eksistensielle produktionsgrænse er stor i et rigt land, og udtrykket "eksistensminimum" dækker her over en levestandard, der vil være høj i et fattigt land, hvor reelt og økonomisk eksistensminimum vil være sammenfaldende.

I de rige lande med stor afstand mellem de to produktionsgrænser kan man uden for den økonomiske produktionsgrænse - altså på den økonomisk uindbringende jord - udmærket skabe sig en tilværelse under en af to forudsætninger:

Enten skal man yde en indsats over normalindsatsen, eller også skal man acceptere et forbrug under normalforbruget. Kun få vil vove sig så langt ud, at man må indordne sig under begge krav!

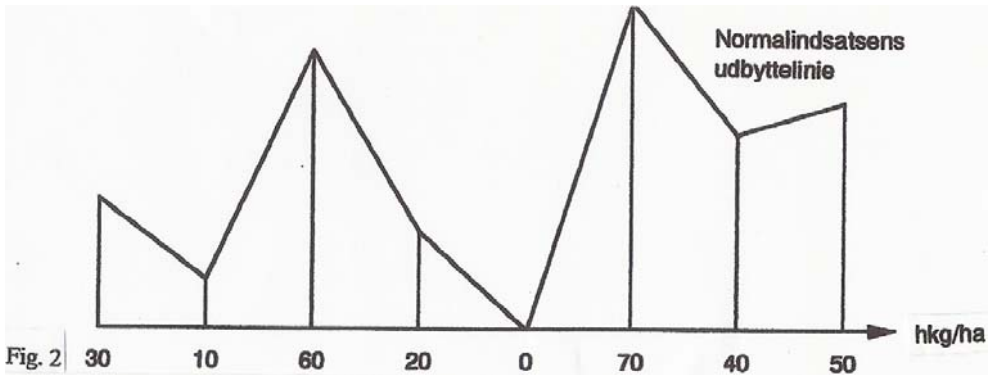
I det følgende kaldes den økonomiske produktionsgrænse slet og ret for *produktionsgrænsen*.

I den økonomiske litteratur benyttes af og til betegnelsen "dyrkningsgrænsen", men da denne betegnelse relaterer snævert til jordbrug, kan den give anledning til at tro, at jordrenteproblematikken først og fremmest er et

landbrugsproblem, hvad jo slet ikke er tilfældet. Udtrykket bør derfor måske gå helt ud af brug.

DET ØKONOMISKE "LANDSKAB"

Ligesom det geografiske landskabs højdekurver bestemmes ved hjælp af meter-koter med havets overflade som O-punkt, således kan det økonomiske "landskab" bestemmes ved hjælp af produktions-koter (her hkg/ha) med den ubrugelige jord som O-punkt. ("Ubrugelig" jord indeholder ofte store naturværdier, og bør derfor være samfundseje).

Se fig. 2, der viser, hvorledes det økonomiske landskab evt. kan se ud med de forskellige boniteter blandet mellem hinanden og forbundet af en linie fra produktionskote til produktionskote. Denne linie markerer således de forskellige udbytter, og den kaldes derfor *udbyttelinien*. Men ikke nok med det: som det vil fremgå under omtalen af jordrentens "loft", er det udbyttet ved en normalindsats, der aftegnes, og linien kaldes derfor *normalindsatsens udbyttelinie*.

I et sådant virvar vil det naturligtvis være uoverskueligt at udrede de principielle tråde. Af praktiske årsager er det derfor nødvendigt at skematiskere det økonomiske landskab. Se fig. 3.

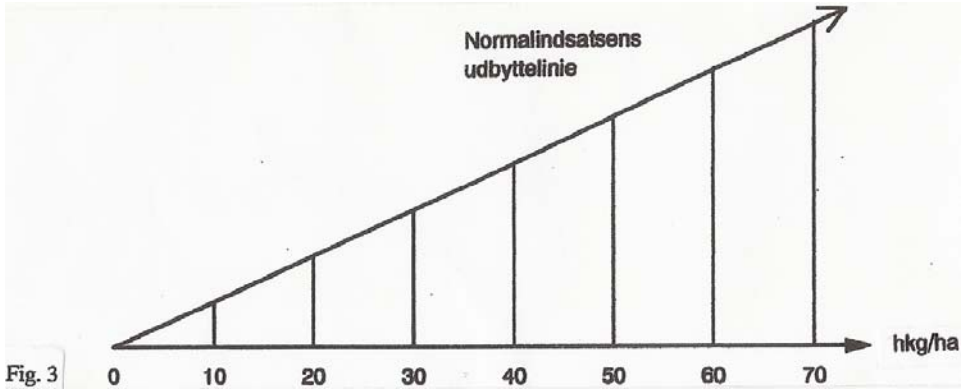

Fig. 3

I dette skematiserede økonomiske landskab er der nu system i tingene, således at normalindsatsens udbyttelinie danner en ubrudt skrålinie i forhold til produktionsgrundlinjen.

JORDRENTENS "GULV"

Med udgangspunkt i fig. 1 oprettes der herefter produktionskoter ved de vedtagne udbytter for de tre produktionsgrænser, og normalindsatsens udbyttelinie trækkes fra O-punktet til toppunktet af produktionskoterne for den eksistensielle produktionsgrænse (10 hkg/ha) og den økonomiske produktionsgrænse (30 hkg/ha). Se fig. 4.

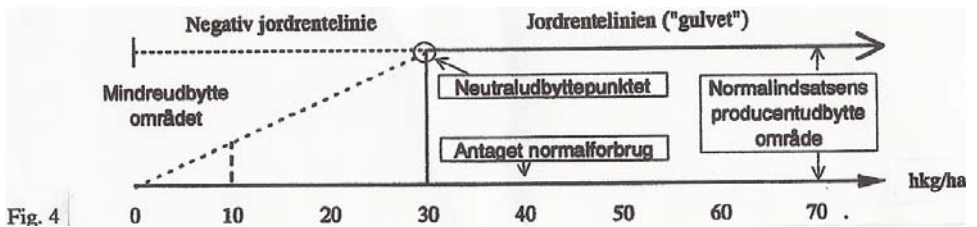

Fig. 4

Skæringspunktet mellem normaludbyttelinien og koten for den økonomiske produktionsgrænse er centralt, for det er i virkeligheden herom hele jordrenteproblematikken drejer sig: lige præcis her mødes "samme anven-

delse af midler" og "den mindst indbringende jord, som er i brug". Med andre ord: lige præcis herfra udgår jordrentens "loft" og "gulv".

Da det er herfra, merudbyttet måles, er selve skæringspunktet udbyttømæssigt neutralt, og det kan derfor rettelig kaldes for *neutraludbyttepunktet* - i jordrenteloven beskrevet med ordet "udover"!

Jordrentens "gulv" kan herefter gøres færdigt: Da jordrenten (merudbyttet) er udbyttet udover udbyttet ved den økonomiske produktionsgrænse, drages der fra neutraludbyttepunktet en linie gennem alle andre produktionskoters 30 hkg/ha-punkter (se fig. 4). Denne linie er jordrentens "gulv", og *al produktion herover på basis af en normalindsats er jordrente*. Linien kaldes derfor også *jordrentelinien*.

Al produktion under jordrentelinien er ikke underlagt jordrentelovens udtryk "udover". Dette produktionsområde er derfor normalindsatsens producentudbytteområde. Under de her antagne forudsætninger betegner området det udbytte, som en normalindsats kan give ret til i et samfund, hvor et normalforbrug kan opnås ved at producere 40 hkg korn pr. ha, og hvor det økonomiske eksistensminimum er ansat til 30 hkg/ha.

Jordrentelinien er altså ikke bare jordrentens "gulv" - den er tillige øvre grænse for normalindsatsens producentudbytte. Se fig. 4.

DEN NEGATIVE JORDRENTELINIE

Forlænger man jordrentelinien "bagud" fra neutraludbyttepunktet hen over den uindbringende jord, bliver den til en negativ jordrentelinie, idet den da angiver den ydelse, som producenterne her egentlig skulle *modtage* for på disse arealer at opnå et normalforbrug med en normalindsats - altså en slags negativ jordrente!

En sådan anvendelse af jordrenteprincippet kunne måske blive aktuel ved anlæg af f. eks. kunstig vanding i visse udviklingslande?

JORDRENTENS "LOFT"

Det er umiddelbart indlysende, at der ved beregningen af merudbyttets størrelse "opefter" må være tale om "samme anvendelse af midler", som jordrenteloven udtrykker det. Er der ikke det, vil forskellen i udbytte jo kunne skyldes kvalitative forskelle i de anvendte produktionsmidler (arbej-

de og/eller produktionskapital), og der vil i så fald være tale om et producentudbytte og ikke et merudbytte i jordrentelovens forstand.

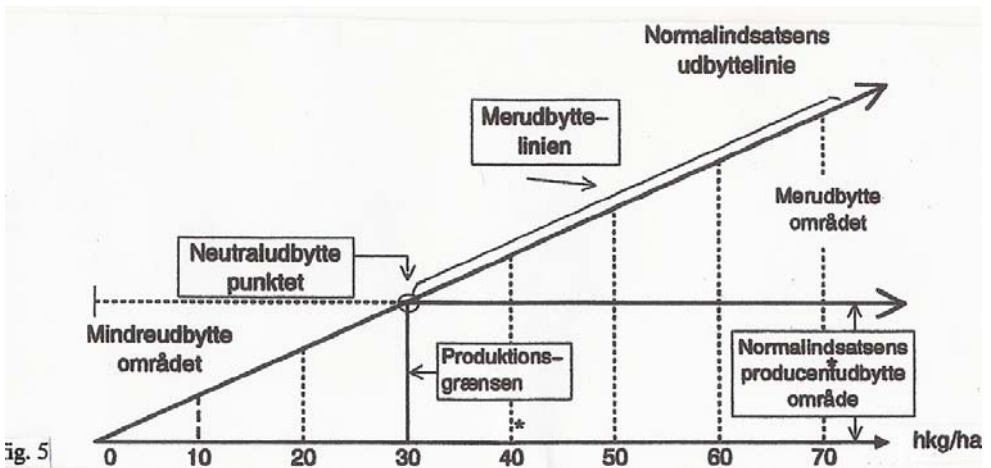
Men hvilken "samme anvendelse" er der i grunden tale om? Er det den faktiske indsats uanset størrelsen eller hvad?

Som ved beregningen af forbruget, er det også her gennemsnittet, der skal regnes med. Altså normalindsatsen.

Dette skyldes den omstændighed, at man ved salg eller bortforpagtning af jord ikke vil kunne kræve mere af den dygtige køber eller forpagter - alene af den grund, at man naturligvis ikke vil kræve mindre af en udygtig køber eller forpagter! Man vil altid have på en pris, der principielt er baseret på udbyttet ved en normalindsats. Det er da også dette princip, der benyttes ved den offentlige vurdering af landbrugsjord i den såkaldte "bondegårdsregel", der netop taler om "almindelig god drift".

Som allerede omtalt ved fig. 2 og 3 kan man trække en linie gennem produktionskoternes toppunkter, og denne linie er som også omtalt normalindsatsens udbyttelinie, eller normaludbyttelinien.

Med udgangspunkt i fig. 4 rejses der nu produktionskoter fra de resterende udbytter (40-70 hkg/ha) på produktionslinien, og de forbindes med normaludbyttelinien. Se fig. 5.

"Loftet" er hermed lagt, og det ses nu tydeligt, at normaludbyttelinien deles i to ved neutraludbyttepunktet, nemlig en *mindreudbyttelinie* (ikke benævnt), der markerer et stadigt faldende udbytte i forhold til udbyttet på produktionsgrænsen, og en *merudbyttelinie*, der markerer et stadigt stigende udbytte i forhold til udbyttet på produktionsgrænsen.

Udbyttet mellem jordrentelinien og merudbyttelinien er det merudbytte, som normalindsatsen giver *udover* udbyttet i neutraludbyttepunktet ved produktionsgrænsen.

Da dette merudbytte således absolut intet har med producentens indsats at gøre, kaldes det **jordrenten**, idet det repræsenterer det afkast, som naturgrundlaget stiller til rådighed, men som kun synliggøres, når de rette ejendomsretslige betingelser er til stede.

Ved en økonomisk mere effektiv arealudnyttelse end kornavl, som f. eks. storbyernes cityområder, (hvor man "dyrker" bygninger i stedet for bygl!), vil merudbyttet være umådelig meget større end normalproducentudbyttet - selv om dette naturligvis også vil være større end i et land (økonomisk område), hvor man hovedsagelig er henvist til at leve af kornavl.

Derfor: *Jo større det samfundsskabte jordværdielement er, des større er merudbyttet (jordrenten) i forhold til normalindsatsens producentudbytte!*

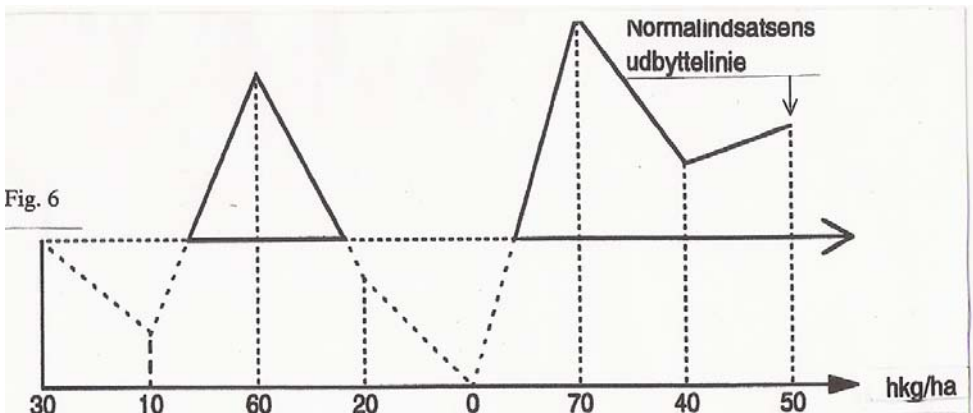
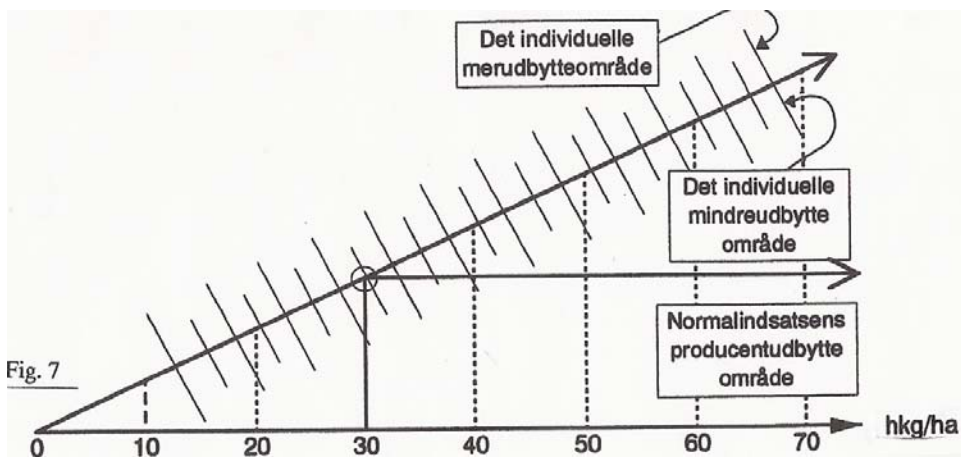

Fig. 6 er en fortsættelse af fig. 2 med betegnelserne fra den skematiske fig. 5 indtegnet, således at der fremstår et billede af en økonomisk virkelighed, hvor boniteterne er vilkårligt blandede.

"GULEROD" OG "PISK"

Jordrentens snævre forbindelse med normalindsatsen ("samme anvendelse af midler") betyder, at den del af udbyttet, der skyldes en individuel indsats over normalindsatsen, ikke indfanges af jordrenteloven. Som det fremgår af fig. 7, ligger dette udbytte over normaludbyttelinien og dermed uden for merudbytteområdet.

Dette udbytte ligger i, hvad man kan kalde *det individuelle merudbytteområde*, og det underkastes markedslovens vilkår til fordeling mellem de aktive producenter (ejerne af arbejdet og produktionskapitalen). Dette område er altså, hvad man kan kalde det rets-liberale systems "gulerod"!

Omvendt findes der under normaludbyttelinien et område, der passende kan kaldes *det individuelle mindreudbytteområde*, og som udfyldes af de producenter, hvis indsats ligger under normalindsatsen. Disse producenter kan ikke unddrage sig den fulde jordrente (medmindre de ligger uden for produktionsgrænsen), og dette område er således, hvad man kan kalde det rets-liberale systems "pisk"!

- Virkeligheden er dog ikke så slem, som det lyder til. Producenterne må her ganske vist acceptere et materielt forbrug, der er lavere end normalforbruget, fordi de må tage den manglende jordrente fra producentudbyttet under jordrentelinien. Men de kan jo meget vel have valgt at lægge vægt på andre værdier i tilværelsen, der kræver deres tid og energi.

Overfladisk betragtet kan man måske godt sige, at det retsliberale systems "piskeeffekt" er en urimelighed, hvilket da også med stor agitatorisk virkning bliver fremført af dem, der ikke véd bedre, og som ofte har økonomiske særinteresser at forsvare.

Imidlertid er der ingen tvivl om, at også disse producenter vil klare sig endnu bedre under det retsliberale system - dels får de en del af jordrenten tilbage igen som jordrentebetalt offentlige fællesopgaver og som direkte udbetalte jordrenteandele (borgerudbytte), dels undgår de alle formynderstatens ulemper, først og fremmest renter og afdrag til realkrediten på lån i jordværdierne og de direkte og indirekte skatter, der bestemt ikke bliver mindre fremover. (Se også afsnittet "Slå til").

Kun de få, der under disse omkostningsgunstige betingelser ikke engang kan producere til normalproducentudbyttet, må nok søge sig et andet erhverv, der passer bedre til talentet. Men det er altid et frit valg. Ingen bliver af systemet tvunget ud i noget, de ikke bryder sig om.

De forholdsvis få landmænd, der gennem en maximal indsats uden for produktionsgrænsen tilkæmper sig et udbytte, der er større end det økonomiske eksistensminimum (altså et merudbytte), unddrager sig betaling af jordrente, hvilket må siges at være retfærdigt, idet der helt klart er tale om et individuelt merudbytte.

Dette gælder imidlertid kun så længe, det er undtagelsen d.v.s., så længe det er individuelt og altså resultatet af en indsats, der er større end normalen.

Denne ekstrainsats kan være enten en arbejdsindsats eller en kapitalindsats, eller den kan være begge dele. Hvis ekstrainsatsen er arbejdsmæssig (større dygtighed), og bliver denne dygtighed til det normale (f. eks. på grund af en bedre teoretisk landbrugsuddannelse) vil der ske en generel hævnning af normaludbyttelinien, idet jordrentelinien niveau jo vil være upåvirket heraf - i al fald i første omgang (se fig 9).

Tænker man sig, at dygtigheden udelukkende er begrundet i større flid end normalt, er det mere tvivlsomt, at det vil gå som ovenfor beskrevet, for hvad skulle pludselig få alle landbrugere til at bestille endnu mere end de gør i forvejen - sandsynligvis kun unge og da i en kortere årrække!

Hvis ekstrainsatsen er kapitalmæssig, er det mest sandsynligt, at den bliver generel, for hvis investeringen kan betale sig på den dårlige jord, kan den sikkert også betale sig på den bedre jord (se også fig. 9).

ØDEGÅRDE I FORMYNDERSTATEN DANMARK

Udviklingen i andre erhverv kan give socialt betingede positive ændringer i levestandarden (= øget forbrug), der vil betyde, at produktionsgrænsen rykker "længere ind" på bedre boniteter. Dette vil resultere i flere naturarealer eller i, at flere vil skabe sig en tilværelse uden for produktionsgrænsen, evt. som "fritidslandmænd" (se fig. 8).

Hvis flugten fra land til by sker på basis af en sund udvikling, der ikke medfører en forøget negativ anvendelse af produktionsapparatet, da vil landmændene nu få et større producentudbytte af normalindsatsen, idet jordrentelinien og dermed normalindsatsens producentudbytteområde jo er blevet hævet. Jordrenten bliver naturligvis tilsvarende mindre.

Hvis dette ikke er tilfældet - og det er det desværre ikke i den socialliberale formynderstat, Danmark! - da er fremkomsten af ødegårde et sygdomstegn som følge af et skadeligt samspil mellem produktionsbeskatning, spekulationskapitalisme og negativ anvendelse af produktionsapparatet.

Det socialliberale systems ejendoms"rets"begreb, hvor private ejer jorden (gennem ingen eller en ubetydelig grundskyld), og hvor samfundet mere og mere kommer til at "eje" arbejdskraften og produktionskapitalen (gennem en enorm produktionsbeskatning) er simpelthen så bagvendt, at jordrenteloven - og forresten også markedsloven! - umuligt kan fungere.

I en bare nogenlunde udbygget formynderstat er det umuligt at finde frem til en på normalindsats og normalforbrug baseret produktionsgrænse og neutralværdipunkt. Såvel indsats som forbrug er jo alt andet end normalt - påvirket til ukendelighed som de er af formynderstatens altomfavnende omfordelingsprocesser med skatter og afgifter, tilskud og kvoteringer.

Det siger sig selv, at det er umuligt at vurdere jordrenteloven og dens virkninger på denne baggrund!

NATURGIVENT OG SAMFUNDSSKABT MERUDBYTTE

Som allerede omtalt øges det udbytte, som jorden kan give i menneskehedens tjeneste, drastisk med samfundsudviklingen.

Bortset fra rene naturgivne ”udbytter” som storslåede udsigter o. lgn., er alle udbytter samfundsskabte i stigende grad fra de yderste marker til storbyernes cityområder.

Forholdet naturgivent/samfundsskabt findes i 5 gradueringer:

NATURGIVENT (naturgrunde og turisme).

NATURGIVENT/samfundsskabt (skovbrug, landbrug, huse på landet).

naturgivent/samfundsskabt (boligområder, gartnerier).

naturgivent/SAMFUNDSSKABT (bymæssige bebyggelser, byer).

SAMFUNDSSKABT (forretningskvarterer, industriområder, trafikanelæg).

PRODUKTIONSGRÆSENS BEVÆGELSER

Som også omtalt er det normalforbruget og normalindsatsen, der er afgørende for henholdsvis jordrentelinien og normaludbyttelinien niveau - og dermed for størrelsen af normalindsatsens producentudbytte og for merudbytteområdet udstrækning og altså jordrentens størrelse.

Fig. 8 og 9 viser, hvorledes ændringer i forbrug og indsats påvirker produktionsgrænsens beliggenhed og neutralværdipunktets niveau.

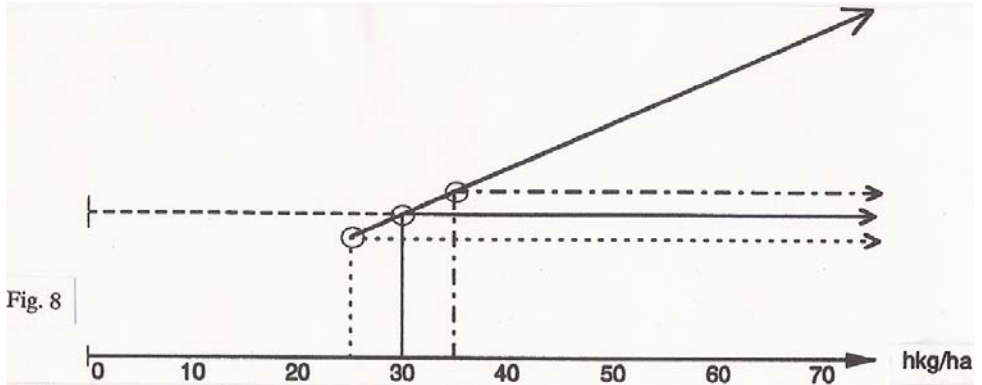

Fig. 8

Fig. 8 viser jordrentelinens bevægelser opad eller nedad ved henholdsvis højere eller lavere levestandard i samfundet.

Produktionsgrænsen reagerer på den forbedrede/forringede levestandard ved at rykke henholdsvis indad/udad på bedre eller dårligere boniteter. Men da normaludbyttelinien ligger fast, må jordrentelinien henholdsvis hæves eller sænkes.

Bemærk iøvrigt følgende sammenhæng: "den mindst indbringende jord, som er i brug" - forbrug - jordrentelinens niveau.

Bemærk også, at når levestandarden forbedres generelt i samfundet, så mindskes jordrenten ved at "gulvet" hæves, medens producentudbyttet stiger tilsvarende.

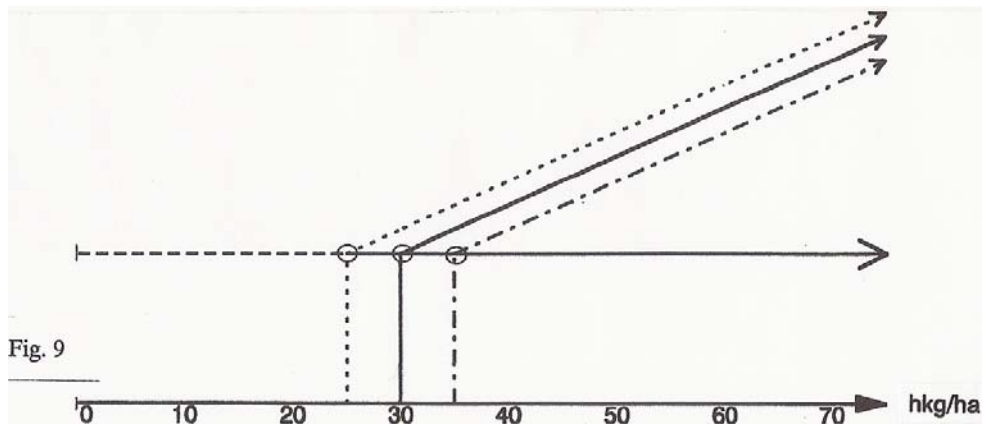

Fig. 9 viser normaludbyttelinens bevægelser opad eller nedad ved henholdsvis bedre eller dårligere produktionsmetoder og/eller produktpriser.

Produktionsgrænsen reagerer på det forbedrede/forringede udbytte ved at rykke henholdsvis udad/indad på dårligere eller bedre boniteter. Men da jordrentelinien ligger fast, må normaludbyttelinien henholdsvis hæves eller sænkes.

Bemærk iøvrigt følgende sammenhæng: "med samme anvendelse af midler" - indsats - normaludbyttelinens niveau.

Bemærk også, at når indsatsen forbedres generelt i samfundet, så forøges jordrenten ved, at "loftet" hæves.

Da denne proces vil være forløberen for den omtalte stigning i levestandard under fig. 8, kan man sige, at der er sket en hævnning af hele det økonomiske niveau, *med bevarelse af den sociale retfærdighed!*

Jordrentelinens og normaludbyttelinens relative bevægelser afspejler nøje samfundets udvikling, affødte af den, som de er. Disse bevægelser er derfor meget interessante, og de påvirker alle produktionsgrænsens beliggenhed og dermed neutralværdipunktets niveau.

Bevægelsesmulighederne er følgende 9:

1	Jordrentelinien hæves	Normaludbyttelinien hæves
2	-	-
3	-	-

ligger fast
sænkes

4	Jordrentelinien	ligger fast	Normaludbyttelinien	hæves
5	-	-	-	ligger fast
6	-	-	-	sænkes
7	Jordrentelinien	sænkes	Normaludbyttelinien	hæves
8	-	-	-	ligger fast
9	-	-	-	sænkes

Disse 9 bevægelser er afledte af følgende ændringer i samfundsudviklingen:

1	Levefod (forbrug)	stigende	Produktionsevne (indsats)	stigende
2	-	-	-	uændret
3	-	-	-	faldende
4	Levefod (forbrug)	uændret	Produktionsevne (indsats)	stigende
5	-	-	-	uændret
6	-	-	-	faldende
7	Levefod (forbrug)	faldende	Produktionsevne (indsats)	stigende
8	-	-	-	uændret
9	-	-	-	faldende

Se i øvrigt den symbolske oversigt nedenfor.

Da de to liniers bevægelser i de fleste af kombinationerne kan henholdsvis styrke, udligne og svække hinandens bevægelser eller virkningerne af dem, er det indlysende, at der her er tale om et særdeles komplekst samspil, hvis principper jeg i det følgende vil søge at gøre rede for.

Punkterne 1 og 9 markerer de to yderpunkter i udviklingen med henholdsvis fremgang og tilbagegang på alle punkter.

Punkt 5 angiver status quo, altså en standsning af udviklingen på et givet niveau.

Punkterne 2-3-6 fører mod punkt 9, mens punkterne 8-7-4 fører mod punkt 1. De indleder og uddyber altså henholdsvis en tilbagegangslinie og en fremgangslinie.

**Symbolsk oversigt over jordrentelinien,
produktionsgrænsens og normaludbyttelinien
indbyrdes relationer ved ændringer i levedod og produktionsevne.**

	Jordrente linie	Levedod (forbrug)	Produktions- grænse		Produktions- evne (indsats)	Normaludbytte- linie
1	↑	stigende	→	←	stigende	↑
2	↑	stigende	→	=	uændret	=
3	↑	stigende	→	→	faldende	↓
4	=	uændret	=	←	stigende	↑
5	=	uændret	=	=	uændret	=
6	=	uændret	=	→	faldende	↓
7	↓	faldende	←	←	stigende	↑
8	↓	faldende	←	=	uændret	=
9	↓	faldende	←	→	faldende	↓

Beskrivelse af de 9 ”bevægelser” realøkonomiske betydning

Levefod = forbrug

1 - 2 - 3:

Den stigende levefod bevirker, at produktionsgrænsen flyttes indad, indtil man når ind på en jord, der er så god, at den med en normalindsats kan yde til den nye, højere levestandard i samfundet.

Produktionsområdet for kornproduktionen er altså formindsket. Jordrentelinien er hævet og jordrenten formindsket.

Hvis kornproduktionen er væsentlig for en fastholdelse af samfundets levefod, er spiren til nedgang hermed lagt! (Se punkt 2 og 3 under produktionsevnen).

Produktionsevne = indsats

1. Den stigende produktionsevne bevirker, at faldet i kornproduktionen delvis, helt eller mere end modsvares. Produktionsgrænsen skubbes udad, og normaludbyttelinien hæves. Når normaludbyttelinien hæves, øges jordrenten. Den enkelte kornproducents levefod er kommet på linie med det øvrige samfunds. Hele samfundets levefod er på vej opad, bl. a. takket være de forøgede jordrenteandele fra korndyrkningserhvervets jordrenteydelser hvoraf den enkelte kornproducent jo også får sin part!
2. Den uændrede produktionsevne bevirker, at faldet i kornproduktionen ikke udlignes. Produktionsgrænsen ligger fast, og normaludbyttelinien ligger fast - faldet i jordrenten vil derfor slå igennem. Den enkelte kornproducent har fået hævet sin levefod gennem den formindskede jordrente, men samfundet som sådant er blevet fattigere, idet den samlede kornproduktion er blevet mindre, og idet der bliver mindre jordrenteandele til alle, herunder også til kornproducenterne.
3. Den faldende produktionsevne bevirker, at faldet i kornproduktionen forøges. Produktionsgrænsen rykker indad, og normaludbyttelinien sænkes. Faldet i jordrente fra kornproducenterne øges endnu mere end betinget af den øgede levefod i samfundet i øvrigt.

Levefod = forbrug

4 - 5 - 6:

Den uændrede levefod bevirker, at produktionsgrænsen ligger fast, hvorfor heller ikke jordrentelinens niveau ændres.

Produktionsevne = indsats

4. Den stigende produktionsevne bevirker en forøgelse af kornproduktionen, som vil slå helt igennem, da jordrentelinien ligger fast. Produktionsgrænsen flyttes udad, og normaludbyttelinien hæves, fordi rentabiliteten er øget. Produktionsområdet øges. Jordrenten stiger, og kornproducenterne leverer et øget bidrag til forøgelse af samfundets levestandard.

Den enkelte kornproducent bliver ikke bedre stillet, da der jo ikke er tale om en individuel, men en generel stigning i produktionsevne eller priser. Men som samfundsborgere får kornproducenterne del i de forøgede jordrenteandele.

5. Den uændrede produktionsevne bevirker, at også normaludbyttelinien ligger fast. Status quo fastholdes!

6. Den faldende produktionsevne bevirker, at kornproduktionen falder. Produktionsgrænsen flyttes indad, og normaludbyttelinien sænkes rentabiliteten formindskes på dårligere jord. Produktionsområdet formindskes tilsvarende.

Jordrenten falder, og kornproducenterne leverer et mindre bidrag til samfundets levestandard. Den enkelte kornproducent bliver som producent ikke ringere stillet, men som samfundsborger får han formindsket sin jordrenteandel.

Levefod = forbrug

7 - 8 - 9: Den faldende levefod bevirker, at produktionsgrænsen flyttes udad, indtil man når en jord, der er så dårlig, at den med en normalindsats end ikke kan yde til den nye, lavere levestandard. Produktionsområdet og dermed kornproduktionen er altså herved blevet øget.

Jordrentelinien niveau er sænket og jordrenten dermed øget.

Det er her interessant at iagttage, hvorledes et fald i levestandarden automatisk udløser grundlaget for en øget produktion!

Bemærk endvidere, at jo lavere levestandarden er i et samfund, des større er jordrentens andel af den samlede produktion. *Jordrenteloven er således den bedste sociallov, der findes!*

Produktionsevne = indsats

7. Den stigende produktionsevne (evt. bedre priser, hvilket forøvrigt også gælder for punkterne 1 og 4) bevirker endnu en forøgelse af kornproduktionen. Produktionsgrænsen flyttes udad, og normaludbyttelinien hæves, således at produktionsområdet i denne kombination øges endnu engang. Jordrenten stiger, og kornproducenterne kommer i den situation, at det er dem, der må levere det afgørende bidrag til hævnningen af hele samfundets levefod - naturligvis stadig baseret på normalindsatsen. Den enkelte kornproducent må gå ned i levefod, som alle andre i samfundet. Hans jordrenteandele øges, men det kan naturligvis ikke opveje de øgede jordrenteydelser.
8. Den uændrede produktionsevne bevirker, at stigningen i kornproduktionen ikke øges, hvorfor produktionsgrænsen og normaludbyttelinien ligger fast. Kornproducenterne må følge det øvrige samfund på nedturen, idet jordrenteydelsernes stigning vil være større end stigningen i jordrenteandelene.
9. Den faldende produktionsevne (evt. faldende priser, hvilket forøvrigt også gælder for punkterne 3 og 6) bevirker, at produktionsgrænsen flyttes indad, hvorved normaludbyttelinien sænkes. Når vi ser på virkningen af den faldende levefod, viser det sig, at der her er tale om to modsatte rettede påvirkninger af produktions-

grænsen: Er den faldende produktionsevne "stærkest", fortsætter nedturen. Er faldet i forbrug og indsats lige stort, således at produktionsgrænsen ligger fast, da er nedturen standset. Er det faldende forbrug "stærkest", vil det trække produktionsgrænsen udad og kornproducenterne vil lægge grunden for ny opgang. - Det lønner sig at sætte tæring efter næring!

BORGERUDBYTTE

Overalt ser man det samme billede: som bedriftsejer kan man opnå en økonomisk status, der med hensyn til arbejds løn, forrentning og risikoforsikring altid er snævert forbundet med det øvrige samfunds - herunder også arbejdstagerens - økonomiske status.

Men man vil få det fulde udbytte af en indsats over normalindsatsen og lide det fulde tab ved en indsats under normalindsatsen. Al anden værditilvækst er merudbytte og opsluges dermed af jordrenten.

- Som enhver borger imidlertid får sin andel af, når jordrenten har betalt de etisk begrundede fællesopgaver, uden for særinteressernes rækkevidde.

Denne form for borgerudbytte eller økonomisk demokrati (ØD) er jordrenteproblematikkens store, sociale perspektiv, der nok giver "Plads for alle - plads for alle, der vil" - *men som også giver plads for alle dem, der ikke vil eller kan så meget!*

Man kan godt sige, at jordrenten er jordens forpagtningsværdi, fordi det leder direkte hen imod, at merudbyttet er en slags forpagtningsafgift til samfundet, afhængigt af erhvervsmulighederne.

Farligere er det straks at sige, at jordrenten er jordens lejeværdi, fordi det leder direkte hen imod, at jordrenten fastsættes gennem udbud og efterspørgsel. *Dette er en forkert sammenblanding af jordrenteloven og markedsloven, som man let bliver offer for, hvis man vurderer jordrenteloven på andre ejendomsretslige præmisser end de rets-liberale, f. eks. i en overgangsfase, hvor jorden er gjort til "en vare".*

Lad os derfor slå fast:

Jordens pris bestemmes ved det overskud, den kan give udover, hvad man ved samme anvendelse af midler kan få ud af den mindst indbringende jord, som er i brug.

Varens pris bestemmes ved udbud og efterspørgsel.

RETSLIBERALE BETRAGTNINGER

Fuld grundskyld er det administrative udtryk for, at hele jordrenten inddrages til samfundets bedste - og som det fremgår af denne afhandling, er udtrykket uden enhver mening i andre fordelingssystemer end det retsliberale!

Tanken om kun at inddrage en del af jordrenten, nemlig kun værdistigningerne som "grundstigningsskyld" (ud fra deisen om, at lidt er bedre end ingenting, og dermed et skridt i den rigtige retning, samt ud fra ønsket om at undgå nogen form for "erstatnings"-diskussion) er en misforståelse - dels fordi erstatningsproblemet ikke er så stort, som det er blevet gjort til, og dels og navnlig, fordi en sådan alenestående grundværdistigningsskyld vil "kvæle" sig selv i udviklingsområderne ved at virke ensidigt som en særskat og en straf for på udvikling. *Det vil for alvor og velbegrundet lægge grundskyldstanken for had!*

Ud over at være en cementering af uretten vil en fredning af den nuværende katastrofale privat-kapitalisering af de natur- og samfundsskabte jordværdier være en opgivelse af kampen mod den arbejdsfrie og dermed skadelige kapitalkoncentrering, der nu hensynsløst spekulativt boltrer sig i kapitalfonde og aktielotteri. - En opgivelse ville være at svigte de, der uden at begribe den rette sammenhæng, skal betale gildet!

Men ikke nok med det! - Det vil tillige være en opgivelse af kampen imod den anden uret, nemlig imod den umoralske og dybt skadelige beskatning af arbejdets løn og produktionskapitalens overskud. Heller ikke her tænker de fleste af dem, der i virkeligheden kommer til at betale gildet, nærmere over hvad der egentlig foregår - smukt pakket ind, som det er i finansiering af velfærd og social retfærdighed!

Endelig, og måske værst af alt: en opgivelse af kampen imod disse to grundlæggende monopoler - det private jordmonopol og det offentlige skattemonopol - vil være en opgivelse af den eneste realistisk begrundede kamp for skabelsen af et samfund, hvor økologi og økonomi naturligt går hånd i hånd.

I samme øjeblik, processen ”skattelettelse - grundskyldsforøgelse” stopper førend sin fuldendelse (ingen skatter - fuld grundskyld), vil processen nemlig vende og gå i modsat retning mod skatteforhøjelse - grundskyldslettelse. Årsagen er, at skatter med deres skadelige virkninger uvægerlig skaber behov for flere skatter, hvis den sociale standard skal fastholdes (jo mere uret, des mere socialhjælp er der brug for) - og skatter kan nu engang ikke skelne mellem producentudbytte og merudbytte! Det merudbytte, som er grundskyldens kildevæld!

Her gælder virkelig princippet "alt eller intet"! Man skal jo huske på, at jordrenteloven er retfærdighedens redskab - og den lader sig ikke dele: enten vil man retfærdigheden fuldt og helt, eller også får man den slet ikke!

Uden det rets-liberale sigte er "grundskyld" ikke andet end en jordskat, hvis formål det er at få flest muligt penge i de offentlige kasser på linie med al anden beskatning. Og deklasseret til en gemen skat vil det aldrig blive muligt at overbevise befolkningen om det særligt "retfærdige" ved en skat, der skal udredes, hvad enten der er en såkaldt "skatteevne" eller ej.

INGEN SKAT, MEN EN SKYLD

Perspektivet må derfor fastholdes: fuld grundskyld er netop en skyld, som skal udredes til samfundet - udredes, fordi den simpelthen ER samfundets ejendom, der blot ved en fatal fejltagelse i tidernes morgen er blevet "privatiseret" - med påfølgende privatkapitalisering af ethvert senere fremskridt, som menneskeheden har taget på sin lange rejse!

I overgangsfasen fra det social-liberale til det rets-liberale system er det derfor helt nødvendigt at tage sig følgende faktum ad notam:

Grundskyld uden skattelettelse og skattelettelse uden grundskyld er en narresut!

Grundskyld uden skattelettelser vil nemlig føre til et socialistisk samfund, fordi grundskylden så blot vil blive en skat oven på alle de andre skatter. Og skattelettelser uden grundskyld vil føre til et kapitalistisk samfund, fordi skattelettelserne blot vil blive kapitaliseret til højere jordpriser.

EN DEL AF EN HELHED

Den hidtil førte debat om, hvorledes man bedst kan komme frem til det rets-liberale system, viser, hvor svært det er at abstrahere fra det nuværende system. Men det er vigtigt at forstå, at jo mere det socialliberale ejendoms"rets"begreb udvikler sig, des mere ubrugelige bliver de nuværende

samfundsforhold som grundlag for forståelsen af jordrentelovens virke - herunder ikke mindst spørgsmålet om jordrentens fastsættelse.

Man må virkelig seriøst forsøge at udvikle evnen til at se bort fra det kendte og med så god en teoretisk ballast som muligt vove sig ud i det ukendte, hvor jordrenteloven langt om længe kan få lov til at fungere på sine egne betingelser - ikke alene, men sammen med markedslovens retsafgrænsede konkurrence, sammen med samfundsopgavernes etiske afgrænsning og sammen med udviklingen af et virkeligt demokrati.

- På disse fire grundpiller vil der udvikle sig et samfund, der er aldeles forskelligt fra det, vi nu så tankeløst styrer hen imod.

Fra et system, hvor erhvervslivet er en hovedsag, fordi fremstillings- og forbrugsprocessen i stigende grad gøres administrativt indviklet og kunstig og indholdsmæssigt unødvendig, negativ og skadelig (ingeniørerne gør arbejdet lettere, og politikerne gør det sværere, og skaber derved nye "arbejdspladser"!) - til et system, hvor erhvervslivet er en biting, fordi processen nu er forenklet til det essentielle, naturlige og positive og nødvendige.

Tilbage bliver så selve livsudfoldelsen med det kreative liv som hovedsagen - hvor Beethovens symfonier vil være mere "værd" end alverdens Store Bælts-broer (dermed være ikke sagt, at disse er unødvendige!), hvor pengene og konkurrenceræset har mistet sin magt over menneskene, og hvor derfor retsliberalismens retfærdige fordeling vil være umiddelbart acceptabel fremfor personlig vinding på andres bekostning.

- Det er et sådant samfund, jordrenteloven skal betjene!

DEN "OVERFLADISKE" JORDRENTELOV

Som før sagt, så er jordrentelovens forudsætning det rets-liberale ejendomsretsbebreb, hvor det er samfundet, der ejer det naturgivne produktionsgrundlag (lyset, luften, vandet og jorden med alle dens råstoffer og atmosfærens elektroniske kanaler).

Lyset og luften unddrager sig heldigvis den individuelle ejendomsret, og normalt gælder dette vel også vandet.

Man kan således sige, at alt hvad der ikke kan matrikuleres, undflyr jordrenteloven, der altså kun omhandler brugen af selve jordoverfladen til fri natur, dyrkning, anlæg og bebyggelse.

Råstofferne kan ifølge sagens natur ikke indpasses i jordrenteloven. De må ved den rets-liberale lovgivning overføres til samfundseje, og samfun-

det kan så enten selv udnytte dem, eller på visse betingelser overdrage udnyttelsen til den højstbydende.

- At udnyttelsen af disse råstoffer på mangfoldige måder har indflydelse på overflade-udnyttelsen og dermed på jordrenten, er en anden sag, der ikke må vildlede os til at bruge jordrenteloven til noget, den ikke kan bruges til!

JORDRENTENS FASTSÆTTELSE

Dette afsnit udgør et fuldstændigt brud med alle hidtil kendte vurderingsprincipper og metoder. De her fremsatte principper er en logisk følge af foranstående - det er en teoretisk nyorientering, som sikkert skal bearbejdes yderligere, men som efter min opfattelse nok kan danne grundlag for praksis.

Forslaget forudsætter naturligvis, at overgangsperioden fra det nuværende socialliberale system er overstået, og at man derfor skal skifte over til en såkaldt "direkte vurdering". Jordrenteloven skal altså til at fungere på sine egne forudsætninger, hvilket indebærer, at fastsættelsen af jordrenten aldrig vil blive udsat for de voldsomme fluktuationer (stigen og falden), som begrebet "jordens pris" har været udsat for under først og fremmest jord- og skattemonopolets indflydelse. - Dette bør erindres ved vurderingen af nedenstående.

Det er klart, at jordrentelovens virkning i praksis er afhængig af en realistisk fastsættelse af den årlige jordrentes størrelse - dvs. fastlæggelse af jordrentelinens niveau ("gulvet") og af normaludbyttelinens højde ("loftet"), areal for areal.

Fig. 8 og 9 viser, hvorledes ændringer i levestandard (forbrug) og i produktionsevne (indsats) påvirker produktionsgrænsens beliggenhed og dermed neutralværdipunktets niveau samt videre henholdsvis jordrentelinens og normaludbyttelinens niveau.

- Disse relationer må danne grundlaget for fastsættelsen af et areals årlige jordrente i et rets-liberalt samfund.

Det drejer sig altså ikke om at vurdere "jordens pris", der jo netop er gjort illusorisk - forudsat at jordrentens fastsættelse er nogenlunde realistisk.

Det drejer sig derimod om at fastlægge, hvor på "skalaen" det pågældende areal befinder sig i forhold til andre under hensyntagen til de ovennævnte ændringer i relationerne forbrug/indsats. Og dette, at jordrentelinien er

vandret, og at normaludbyttelinien er skrå, indikerer, *at de påvirkes af henholdsvis generelle og lokalt bestemte faktorer.*

"Gulvet" er derfor ens for alle arealer, således at opgaven her (efter at niveauet er fastlagt - se senere) er indskrænket til at fastslå, om det pågældende areal er uden for eller inden for produktionsgrænsen (se slutningen af dette afsnit).

Omvendt er "loftet" derfor uens, således at opgaven her er at fastslå, hvorledes lokale forhold influerer på normalindsatsens udbytte på det pågældende areal.

Som det fremgår af fig. 9, påvirkes også normaludbyttelinien af generelt virkende faktorer, der har almen betydning for indsatsens effektivitet, men da på en sådan netop generel måde, at niveauet hæves/sænkes over hele linien, således at de lokale forskelle ikke udjævnes, men overlades til den lokale vurdering.

Forskellen mellem "gulv" og "loft" er da normalindsatsens merudbytte, jordrenten, idet udbyttet under jordrentelinien er = udbyttet på den mindst indbringende jord, som er i brug = normalindsatsens producentudbytte, der jo med rette undflyr jordrenten.

Fastlæggelsen heraf findes gennem en social-økonomisk beregning af, hvad en normal-levestandard koster i det pågældende samfund - og det rets-liberale system forudsætter derfor rimeligt overskuelige og naturligt samhørende samfund (forstået som vurderingsområder, f. eks. vil Alaska og Florida vanskeligt kunne samvurderes).

Med denne normal-levestandard som udgangspunkt må der herefter træffes en politisk-økonomisk beslutning om et acceptabelt og realistisk niveau for det økonomiske eksistensminimum, der så angiver produktionsgrænsens beliggenhed og dermed jordrentelinien niveau - "gulvet" er lagt!

Alle arealer, der vurderes til ikke at kunne honorere en normalindsats af en hvilken som helst art med dette økonomiske eksistensminimum, ligger uden for produktionsgrænsen, og er derfor ikke jordrentepligtige.

- Som nævnt vil det i et land med en høj levestandard gælde flere arealer end i et fattigt land.

EN SIKKERHEDSVENTIL

Uanset hvor samvittighedsfuldt og erfarent man forsøger at fastlægge "gulv" og "loft" - uanset, hvor megen hjælp man kan få via EDB-programmering - uanset en konsekvent arealplanlægning - og uanset et

retfærdigt og monopolfrit økonomisk klima - - uanset alt dette, vil det antagelig ikke være muligt altid og overalt at "ramme rigtigt".

Det rets-liberale system vil dog ikke bryde sammen af den grund - og paradoksalt nok er det det gamle, velkendte vurderingssystem, der kommer til undsætning! For i den udstrækning, fastlæggelsen af "gulv" og "loft" er forkerte, d.v.s. ude af trit med virkeligheden, har man reelt taget et lille skridt væk fra det rets-liberale ejendomsretsbegreb og frem imod et system, hvor jorden kan gøres til en handelsvare, d.v.s. et system, hvor tilbud og efterspørgsel vil/kan sætte en pris - positiv eller negativ - på jorden i samme udstrækning, som der er "ramt ved siden af".

Loven om udbud og efterspørgsel vil altså være en slags sikkerhedsventil, der udløses i tilfælde af, at der kommer for meget eller for lidt "tryk på kedlen"!

Men dette forhold må dog aldrig forlede os til den misforståelse, at markedsloven (tilbud og efterspørgsel) i et rets-liberalt samfund træder i stedet for jordrenteloven som bestemmende for jordens værdi. Den slags sker kun i de ejendomsretslige systemer, der sætter jordrenteloven og markedsloven ud af kraft, og derved fejlagtigt gør jorden til en handelsvare!

ERSTATNING - HVEM SKAL NU BETALE?

Erstatnings-problematikken er aktuel ved overgangen fra et system med privat jordejendomsret (kapitalismen og socialliberalismen), men derimod ikke ved overgangen fra et system med statslig jordejendomsret (socialismen).

Derfor ligger det snublende nært øjeblikkelig at indføre det rets-liberale system i de tidligere kommunistiske lande. Øjeblikkeligt, inden jorden bliver privatiseret og kapitaliseringen af jordrenten og jordspekulationen tager fart. Det er dog afgørende vigtigt at erindre sig, at en inddragelse af jordrenten ikke uden videre gør f. eks. Rusland til en retsliberal retstat. Hertil hører også de tre andre søjler: retsafgrænset konkurrence, etisk afgrænsning og finansiering af samfundsopgaverne samt ubegrænsede demokratiske rettigheder – *Den retsliberale retstat er et holistisk system!*

Ved overgangen fra social-liberalismen lyder det her i Danmark umiddelbart besnærende, at den, der har købt og betalt sin jord, skal have erstatning for den jordrente, han skal udrede til samfundet.

Alle Retsforbundets grundskyldsforslag til og med folketingsgruppens forslag i 1974 har da også indeholdt forskellige erstatningsmodeller, uden

at det af den grund er lykkedes Retsforbundet at ”komme ind i varmen” hos vælgerne.

Først med folketingsgruppens 1977-forslag - under indtryk af de gigantiske jordværdistigninger efter jordlovenes fald i 1964 og vor indtræden i EF i 1973 - fik Retsforbundet mod til at gribe om nældens rod og fremsætte et forslag, der var ”ærligt” derved, at det ikke forsøgte at bilde vælgerne ind, at det kan lade sig gøre at forære jordejerne 6-700 milliarder i erstatning - og alligevel hive en reform i land!

Alle er enige om, at der ligger et væsentligt erstatningsmoment i en lang overgangsperiode på f. eks. 20 år, som foreslået i 1977-forslaget - og dette synspunkt har fået en bekræftelse fra en uventet kant. Det fremgik således af en artikel i Jyllands-Posten den 5/12 2001 om landbrugets kapitalisering af støtten fra EU på i gennemsnit 3-400.000 kr. årligt pr. brug, at landbrugsrådets præsident Peter Gæmelke ikke ser større problemer i at få støtten afviklet, idet *”en tidshorisont på 15 - 20 år vil sikre, at landmændene kan overleve og indrette sig på de ændrede arbejdsvilkår”*. Han forestiller sig dog en eller anden form for kompensation, så der gives penge til f. eks. strukturstøtte og natur og miljø.

Hermed rammes der en pæl gennem den ”overgangsjammer”, der gennem alle årene har redet Retsforbundet som en mare! Det har ingen hold i virkeligheden, blot reformen forløber over tid, og blot der gives kompensation - - og ingen kompensation kan vel være bedre end skattelettelser!

Her udover kan følgende argumenter imod erstatningskravet fremføres, idet man erindrer sig, at det udelukkende er *den jordrelaterede del* af ejendomsværdierne, sagen drejer sig om:

1. I stedet for en fordel i jordværdi får skødehaverne med erstatningen en fordel placeret i pengeværdi, delvist betalt af den ikke-jordejende del af befolkningen. De, der nu indkasserer en årlig butiksleje på 20.000 kr. pr. kv.meter vil gnide sig i hænderne - festen kan fortsætte! (Se også pkt. 15)
2. Da skødehaverne med husstande udgør ca. halvdelen af befolkningen, kommer de samlet til selv at betale halvdelen af en eller anden form for erstatningsskat, for man kan næppe tro, at politikerne vil vove at lade den ikke-besiddende del af befolkningen (lejerne) betale til den besiddende - endnu engang!
3. Individuelt vil den lille jordejer oftest komme til at betale langt mere i erstatningsskat, end han modtager (især, hvis man tager højde for skat-

ternes skadelighed!), og omvendt vil Strøg-jordejeren modtage langt mere, end han betaler. Den lille mand straffes, og spekulanten belønnes - endnu engang!

4. Bygningsskatternes øjeblikkelige fjernelse vil være en direkte og rimelig erstatning for alle skødehavere, der samtidig er bygningsejere.
5. Indkomstskatternes, momsens og en lang række afgifters gradvise nedsættelse og eventuelle fjernelse vil være en gradvis direkte erstatning for skødehaverne. Og at de nedsættes/fjernes for alle borgere vil være en stor gevinst for hele samfundet, der for skødehaverne vil virke som en yderligere, om end indirekte, erstatning.
6. En meget stor del af prioritetsgælden vil være tillægslån, for hvilke skødehaverne allerede har fået værdier (ny bil, nyt køkken, rejser, Peters konfirmation, gaveoverførsler til børn og børnebørn osv. osv.). Skal de sagesløse lejere gennem en erstatning være med til at betale for dette lånebaserede forbrug?
7. Glemmes må heller ikke, at skødehaverne gennem årene har haft endog meget store fordele i kraft af rentefradraget, og i kraft af inflationen. (At lejerne samtidig har haft store fordele i kraft af huslejerreguleringen og diverse tilskudsordninger er irrelevant i denne sammenhæng).
8. En eller anden form for erstatningsskat vil være en kolossal belastning oven i de andre skatter, og erstatningsbeløbet vil derved virke *modsat* grundskyldens skattelettelser. Herved elimineres den vekselvirkning mellem den af skattelettelserne forårsagede øgede jordværdi, og den samtidig indførte grundværdistigningsskyld, der som en "afkapitaliseringspumpe" skal suge kapitalen ud af jorden.
9. Det formuetab, som skødehaverne skal have erstatning for, vil uundgåeligt indeholde et element af erstatning for tab af *forventede* værdistigninger, specielt hvis formuetabet skal relatere til handelsværdien. Er det rimeligt således at give erstatning for tabte spekulationsmuligheder?
10. En moderation af 1977-forslaget imødekommer, at de, der *køber lige før* skæringsdagen, og at de, der *sælger lige efter* skæringsdagen kan "komme i klemme". Det foreslås derfor, at der for disse skødehavere bør laves en udsættelsesordning, således at jordrentebetalingen først begynder, når reformens gode økonomiske virkninger er slået mærkbart igennem.
11. Den allerede eksisterende kommunale ordning for visse pensionister og lavindkomstgrupper med fritagelse for grundskyld mod indskydelse af

en tilsvarende lavt forrentet offentlig prioritet i grundværdien fortsættes - evt. rentefrit.

12. Jo længere tid, skødehaver har ejet sin ejendom før reformens begyndelse, des mindre berettiget bliver erstatningskravet, dels p. gr. a. at ejeren så har fået værdier for købesummen, og dels p. gr. a. de ovenfor omtalte problematikker.
13. Som omtalt ligger der en anerkendt, generel lempelse i at gennemføre jordrentereformen gradvist og lempeligt over en årrække, f. eks. 20 år. Og da en sådan lov vil være undervejs i flere år, vil markedet have yderligere god tid til i nogen grad at indrette sig på de nye forhold.
14. Etisk set må vi huske på, at en eller anden form for erstatning altid vil blive taget uretfærdigt (også hvis man tager den af jordrenten, idet der jo så bliver det mindre til skattelettelse for alle i overgangsperioden), *og man gør således en tvivlsom uret god for nogle, ved at øve en utvivlsom uret imod andre!*
15. - Og endelig: Hvis man lader samfundet yde erstatning til skødehaverne, vil det *reelt* betyde en fortsat forrentning af den fixerede (fastlåste) jordværdi, som den er ved reformens begyndelse. I stedet for en fordel, placeret i jordværdi, vil skødehaverne få en fordel, placeret i pengeværdi. *Det vil således reelt kun være den fremtidige stigning i den årlige jordrente, der vil komme samfundet til gode. Reformen vil med andre ord forblive virkningsløs!*
16. Hertil kommer, at beregningen af erstatningens størrelse vil være særdeles vanskelig. Skal man have erstatning for købesummen eller for den aktuelle værdi? Købesumsgælden vil være yderst tilfældig, afhængig af udbetalingens størrelse, af obligationskurserne på købstidspunktet og af skattefradragreglerne.
17. Endvidere: I overgangsperiodens første år er grundskylden lav og skatetrykket endnu højt, og af ydelsen til kreditforeningerne er det meste fradragberettigede renter, mens afdragene er små. Lånerne (grundejerne) vælter altså en del af rentebyrden over på lejerne, idet skattevæsenet betaler ca. 1/3 af rentebyrden. - Altså endnu ikke meget forskelligt fra før skæringsdagen, bortset fra en hurtig afvikling af bygningsskatteerne iflg. pkt. 4. Gradvist ændres dette: på ydelsessiden til kreditforeningerne aftager renterne og afdragene vokser, således at skattebyrden for lånene normalt vil vokse. Men da grundskylden samtidig er forøget

og skattetrykket derved tilsvarende er formindsket, sker denne skatteforøgelse netop ikke, *hvorved den stigende grundskyld kompenseres.*

18. Udsættelsesordningen i pkt. 10 kan det evt. suppleres med - eller afløses af? - en bestemmelse om hjælp til de skødehavere, der har købt jord umiddelbart inden reformens ikrafttræden - evt. 5 - 10 år i aftagende grad. *Men i stedet for samfundet, skal det naturligvis være sælgeren, der skal udrede hjælpen.* Man kan nemlig godt anlægge det synspunkt, at sælgeren ved kapitalisering har taget jordrentens hovedstol med sig, hvorfor det vil være rimeligt, at han skal betale en del af den nye skødehavers jordrente (grundskyld).

- Alt andet vil være at rette bager for smed!

Skrevet 7/9 2009: Måske bør der tilføjes en ordning om, at man ikke kan overtage en andens ejendom ved at tilbyde at yde en større grundskyld. Og ligeledes en bestemmelse, der sikrer, at ingen grundejer kan udsættes for dramatiske ikke-generelle stigninger i hans ejertid - altså en slags hvilende grundværdistigningsskyld, der først kommer til virkning ved ejerskifte.

Grundværdistigningsskyld (forkortet:Gvss) ”svævende” eller funderet?

Undertiden foreslås det helt at opgive at inddrage jordrenten af de eksisterende naturgivne/samfundsskabte jordværdier, og koncentrere sig om at inddrage jordrenten af de kommende jordværdistigninger, der så bedst kan karakteriseres som en ”svævende” gvss.

Men en svævende gvss kan ikke uden videre sammenlignes med gvss, der har den på skæringsdagen eksisterende grundskyld som basis - først og fremmest fordi den ikke har den startdynamik, som inddragelsen af den eksisterende jordværdi giver, og som straks (alt andet lige) via skattelettelserne vil give nye jordværdistigninger. ”Afkapitaliseringspumpen” bliver simpelthen ikke startet.

Et andet problem er, at en svævende gvss rammer i flæng. Nogle områder går helt fri, andre skal betale lidt, og atter andre skal betale meget. Og det er langt fra sikkert, at det er i de dyre områder, at de største stigninger finder sted, tværtimod vil det oftest være i udviklingsområderne, hvor landbrugsjord overgår til byggegrunde for unge nyetablerede.

- En svævende gvss er ikke andet end en perspektivløs skat på udvikling, fuldstændig uden noget rets-liberalt perspektiv! Som Viggo Starcke sagde

det i anden sammenhæng: ”Det er som at spise skorpen af osten, og lade rotterne æde resten”!

"SLÅ TIL"?

Dette spørgsmål - altså om jordrenten kan "slå til" til at dække de mange forskellige opgaver, der skal løses i eller af et moderne samfund, for at det kan kalde sig et velfærdssamfund - dette spørgsmål har helt fra starten været det springende punkt i debatten om den rets-liberale retsstats indførelse.

Der kan opstilles i al fald 4 argumenter for, at jordrenten skal og kan "slå til" - ja, mere end det: at der vil blive et betydeligt overskud til ligelig fordeling som borgerudbytte. Disse argumenter er: et retsmoralsk, et ejendomsretsligt, et økonomisk-teoretisk og et politisk-praktisk.

1. *Retsmoralsk* skal jordrenten "slå til", fordi skatter er simpelt tyveri. Når det er det enkelte menneske forbudt at stjæle af andres arbejdsudbytte, er det naturligvis umoralsk at retfærdiggøre en sådan handling, blot fordi der er mange om det eller under dække af, at almenvellet kræver det. Og endnu mere umoralsk er det jo, når der er andre og moralsk funderede muligheder!

- At påstå, at jordrenten i retstaten skal suppleres med skatter, er at påstå, at retsmoralen skal suppleres med røvermoralen, og at et samfund ligefrem skal tilsættes en vis portion uret for at kunne fungere!

2. *Ejendomsretsligt* skal jordrenten "slå til", fordi det især er indtægtsgrundlaget, der er bestemmende for et samfunds ejendomsretslige udvikling (se afsnittet: EJENDOMSRETSPROBLEMATIKKEN OG DEN POLITISKE ARENA). At påstå, at jordrenten skal suppleres med skatter, er derfor det samme som at sige, at det retsliberale ejendomsretsbegreb ikke eksisterer.

Hvis man dogmatisk henholder sig til det een gang vedtagne, men ufyldstgørende politiske liniebillede, hvorpå retsliberalismen end ikke lader sig aftegne - ja, så har man naturligvis et problem.

Men anerkender man retsliberalismen som en "ligeværdig" form for ejendomsret, kan man uden videre fastslå, at spørgsmålet, om jordrenten kan "slå til", er ejendomsretsligt irrelevant - det kan slet ikke stilles!

3. *Økonomisk-teoretisk* er det forhåbentlig klargjort for nærværende afhandlings læsere, at der ganske enkelt ikke "er plads" til skatter i jordrentesystemet. Jordrenten fremstår derfor først i sin fulde størrelse, når merud-

byttet er uantastet af skatter - man kan således sige, at grundskylden først er "fuld" (= hele jordrenten), når alle skatter er fjernede.

Skatter er jo en overordnet, politisk styret instans, som er givet forrang for alt andet - et offentligt monopol. (I parentes bemærket: private monopoler, der har tiltaget sig en forrang, virker på samme måde og må derfor afløses af markedsloven). Se så engang på fig. 5, 7, 8 og 9 - og det er klart, at skatter (og private monopoler) får både "gulv" og "loft" til at bryde sammen:

Hvordan finde grænsen for "den mindst indbringende jord, som er i brug", når overskuddet forlods beskattes uden hensyn til, om det skyldes særlig stor flid eller særlig god jord?

Eller hvordan fastlægge normalindsatsens udbyttelinie som et udtryk for udbyttet "ved samme anvendelse af midler", når skatterne straffer de flittigste og de dygtigste, mens de mindre flittige og dygtige slipper ud fra devisen, "de stærkeste skuldre skal bære de største byrder"? - - Hvilket sidste er udtryk for den højeste grad af socialliberal retfærdighed anno 1995!

Læg hertil den forvridding, der fremkommer, når skatterne deles ud igen - ofte efter subjektive kriterier - og man vil forstå, at jordrentesystemet og skattesystemet står til hinanden som ild til vand, og at de aldrig vil kunne blandes! Hvis man alligevel forsøger herpå, vil jordrentesystemet altid blive taberen, og grundskylden blive deklareret til en gemen jordskat.

Endvidere: jordrenteloven må som før nævnt ikke betragtes isoleret - den er en ligeværdig nr.1 i den fint afstemte "kvartet", der danner den retsliberale retsstat, nemlig jordrenteloven, markedsloven, samfundsopgavernes etiske afgrænsning og et ægte folkestyre.

Ingen af disse fire grundelementer - og da slet ikke deres fælles fundament, retsmoralen - kan betjene sig af skatter!

4. *Politisk-praktisk* er det simpel logik, at jordrenten kan "slå til". Et harmonisk samfund bygger på to elementer:

- I Evnen til økologisk bæredygtigt at frembringe realværdier og positive tjenesteydelser.
- II Evnen til at fordele disse goder, så de bringes frem til forbruget på en socialt retfærdig måde.

Ad I: Det er uomtvisteligt, at det er real-værdierne og de positive tjenesteydelser, der giver os vor levestandard.

Omvendt er det også uomtvisteligt, at frembringelsen af fiktive "værdier" og negative "tjenesteydelser" forringer vor levestandard og belastar miljøet ved at forbruge råstoffer, produktionsapparat og arbejdskraft til ingen verdens nytte - altså negativt!

Ingen vil kunne påvise, at jordrentens inddragelse til samfundet på nogen måde vil kunne skade realværdifrembringelsen. Det vil tværtimod gavne den ved sammen med retsstatens øvrige 3 elementer at fjerne årsagerne til den negative "værdi" frembringelse.

- Med skatterne forholder det sig lige omvendt!

Ad II: Frembringelsen af real-værdier er endvidere afhængig af, at de fordeles socialt retfærdigt. For gør de ikke det, vil det omgående (især i et land med en højt udviklet social indstilling) udløse en række socialpolitiske faktorer, der vil bevirke en accellererende udvikling af fiktive "værdier" og negative "tjenesteydelser" - især da som her sammenlignet med et system, *hvor den socialt retfærdige fordeling er indbygget i selve produktionsprocesserne!*

Ingen vil kunne benægte, at jordrentens inddragelse til det samfund, der har skabt den, vil være en retfærdig handling, der - igen: sammen med retsstatens øvrige 3 elementer - vil føre til en socialt retfærdig fordeling, og dermed en sikring af real-værdifrembringelsen.

Og igen: med skatterne forholder det sig lige omvendt!

- Som en af den rets-liberale retsstats varmeste fortalere og en af det 20. århundredes mest dynamiske danske erhvervsmand, direktør *Knud Tholstrup*, sagde det: "Når borgerne i den nuværende formynderstat kan klare at betale så formidable beløb i samfundsskadelige skatter, så kan de i retsstaten med lethed betale et tilsvarende beløb gennem en samfundsgavnlig inddragelse af jordrenten"!

Klarsynet og logikken i denne betragtning kan ikke anfægtes, men det bør måske tilføjes, at det nuværende skattebeløb og jordrenten ikke nødvendigvis er enslydende størrelser - - samt, at samfundsudgifterne i formynderstaten og retstaten bestemt heller ikke er det. Forskellen vil være lig med forskellen mellem samfundsskadelig og samfundsgavnlig virksomhed!

- Det er ikke jordrenten, men skatterne, der ikke kan "slå til"!

Retsstatens udgifter og finansiering

Elementært: grundskyld er langt mere end en samfundsindtægt - *Det er samtidig en økonomisk renselsesproces!*

Et vigtigt supplement for forståelsen af ”slå til”-problematikken er nedenstående citat fra ”*Jordens bedste løsning*” (januar 1999):

”Jordrenteloven og markedsloven er det, man kalder *naturlige fordelingslove* - når først de er sat i gang, virker de helt af sig selv uden for politikernes og organisationernes rækkevidde.

- *På een betingelse!*

De vil ikke kunne fungere, hvis *samfundsudgifterne* er tilfældigt bestemte inden for politikernes og organisationernes rækkevidde, og dermed i realiteten ude af kontrol, som i den nuværende formynderstat. Den ærlige prisdannelse vil da ikke eksistere!

Samfundets opgaver må derfor bestemmes *retfærdigt* uden hensyn til særinteresser - de være sig nok så stærke eller ”velbegrundede”. Når særinteresserne er luget bort, er de egentlige samfundsopgaver tilbage - og det ligger i selve ordet, at det er sådanne opgaver, *som stort set alle borgere er lige interesserede i at få løst.*

Eller, som det hedder i retsliberalt sprogbrug: samfundsopgaverne er underlagt *statsmagtens etiske afgrænsning!*

Pladsen tillader ikke her en detaljeret forklaring af, hvad dette indebærer, men det væsentligste er, at retsstatens udgifter opdeles i de *etisk begrundede primærudgifter* og de *praktisk begrundede sekundærudgifter*.

Primærudgifterne finansieres af *de etisk begrundede fællesindtægter* (råstofudnyttelsen og jordrenten), hvorefter overskuddet af jordrenten udbetales til alle borgere som *borgerudbytte*.

Sekundærudgifterne finansieres ved *egentlig brugerbetaling*.

Det siger sig selv, at der er tale om en meget væsentlig begrænsning af de offentlige opgaver sammenlignet med formynderstaten, hvor de ukritisk svulmer i takt med valgløfterne, og hvor al samfundsgavnlig aktivitet i øvrigt er *kunstigt fordyret af skatter, besværliggjort af bureaukrati, bundet af organisationsvælde og undergravet af økonomisk spekulation.*

Hvorfor dog gøre det så svært at være et ordentligt menneske?” Citat slut.

Og endnu et supplement, taget fra min artikel af 2007, ”*Den fjerde mulighed*” i afsnittet om *Retstatens realværdi-økonomi*:

”Vi véd godt, at de fleste læsere her vil sige, at disse indtægter slet ikke ”slår til” - og det gør de nok heller ikke. Ikke til de *nuværende* kunstigt

oppustede samfundsudgifter i den *formynderstat*, den hidtil førte politik har skabt. Skatterne overvælttes jo på lønningerne, og det er ikke mindst derfor, at driften af hospitalerne, plejehjemmene, børnehaverne og skolerne er så dyr. Af andre kanaler, men på samme måde, virker forrentningen af de vanvittige og uansvarligt opskruede jordpriser til nu (2007) over 2000 milliarder kr.!

Som et kontant udtryk for den *negativisme*, formynderstaten udvikler, beregnede fhv. finansminister og OECD-generalsekretær, professor *Thorkild Kristensen* for ca. 40 år siden, at det offentlige system måtte opkræve 2 kr. hver gang det ydede for 1 kr. - og siden er det beregnet til 3 kr., hvilket næppe slår til i dag!

Men i retstaten skal indtægterne kun "slå til" til retstatens *ikke-oppustede* primære udgifter, der også er rent etisk begrundede, nemlig opgaver, som alle borgere *i lige grad* må være interesserede i bliver løst, f. eks. retsvæsen, undervisning, sundhed, socialvæsen o. lgn. samt naturligvis den offentlige administration, der jo hverken i omfang eller i pris kan sammenlignes med den nuværende.

Et evt. restoverskud udbetales herefter til alle (fra og med det fuldbårne foster efter særlige regler) i lige andele som *borgerudbytte* (Ikke at forveksle med borgerløn).

Udover dette påtager retsstaten sig en lang række *sekundære* etisk-praktisk begrundede opgaver - opgaver, *som forskellige brugere i forskellig grad* er interesserede i at få løst. Finansieringen sker enten ved selektive forbrugsafgifter eller ved direkte brugerbetaling. For begge typer gælder, at de er strengt "*øremærkede*" til et bestemt formål - hvis ikke, vil de ikke være etisk begrundede og dermed ikke hjemmehørende i en virkelig retstat!

Selektive forbrugsafgifter er f. eks. benzinafgifter til trafikale formål, afgifter på spiritus og tobak (til dækning af de udgifter disse stoffer skønnes at påføre samfundet) og "grønne" afgifter til miljøformål.

Direkte brugerbetaling er f. eks. bropenge, togbilletter, frimærker, radio- og TV-licens osv., osv. Denne type udgifter vil ofte være regionale eller lokale - og her ofte være foreningsbaserede til gavn for det lokale demokrati.

Enhver form for erhvervs- og partitilskud er naturligvis bandlyst i retsstaten, da de på det groveste krænker retsmoralen. Helt bortset fra, at det tillige er økonomisk galimatias." (Citat slut)

TIL SLUT DETTE:

Det rets-liberale systems umådelige positive perspektiver, sammenlignet med dets modpol, socialliberalismen, ligger måske endda ikke så meget i dette, at jordrenteloven og markedsloven kommer til at samarbejde. Perspektiverne ligger nok så meget i dette, at disse to love kun kan virke i en sfære af retfærdighed.

I et samfund baseret på retfærdighed (på såvel den samfundsmæssige indtægts- som udgiftsside) vil der med de to naturlige fordelingslove som redskaber opstå *en kædereaktion af samfundsmæssigt positive handlingsmønstre* - fra menneske til menneske, fra menneske til samfund og fra samfund til menneske.

Kort sagt: *man vil leve af at gøre hinanden tjenester!*

Nøjagtigt det modsatte er tilfældet i den farlige samfundsmodel, som menneskeheden hylder i dag, nemlig socialliberalismen. Her lader man i misforstået humanisme et højt socialt ambitionsniveau finansiere af uretfærdige skatter samtidig med, at man tillader, at de sociale ambitioner undergraves af den private tilegnelse af jordrenten. Resultatet af denne farlige cocktail af privatisering af jordrenten, af skatter på arbejdet og af et højt socialt ambitionsniveau er en kædereaktion af samfundsmæssigt negative handlingsmønstre, så menneskene mere og mere kommer til at leve af at udkonkurrere hinanden.

Kort sagt: det bliver alles kamp imod alle!

Derfor: *Et samfund må ikke øve uret imod sine borgere, for derved tvinges borgerne til (ofte ubevidst) at gøre uret imod hinanden, hvis de ikke vil være sociale tabere!*

Samvirket mellem jordrenteloven og markedsloven på basis af en retsafgrænsning af forholdet mellem fællesskabet og det enkelte menneske vil over tid muliggøre en udvikling i denne rækkefølge:

1. Den retfærdige fordeling af produktionen indbygges i selve produktionsprocesserne.
2. Hele produktionsapparatet anvendes herefter positivt, således at menneskehedens materielle behov vil kunne tilfredsstilles uendelig meget lettere end nu.
3. Presset på ressourcer, energi og miljø i almindelighed vil aftage. Overbefolkningen og en truende økologisk katastrofe for os alle vil kunne afværges.

4. Mennesket vil opnå den retsbaserede og retsafgrænsede frihed, og dermed få tid og overskud til at vende sig imod den eneste form for livsførelse, som kan sandsynliggøre en opfyldelse af bønner, "Giv os i dag vort daglige brød", hvor "os" betyder alle Jordens mennesker - nemlig en livsførelse i kreativ udfoldelse. Det legende menneske!

- Som Grundtvig sagde det: "Et jævnt og muntert, virksomt liv på Jord"!

14.07.93

Skovfoged Ejnar Pedersen
Egehuset
Jægersborgvej 18
9520 Skørping

Jordrenten - din fædsets gave

Kære Ejnar Pedersen

Tak for Deres afhandling. Dens indhold er rigtig. Dens form er fremmedartet for en økonom, men det, De argumenterer for, er udtrykt i økonomisprog, at:

Jordrente er det afkast, som med *normal* indsats ligger udover det afkast, som de indsatte produktionsfaktorer vil kunne opnå i gennemsnit i en alternativ produktion uden jordrente.

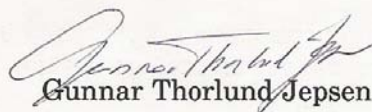
Vi kalder dette afkast alternative omkostninger, og det svarer til Deres jordrentelinie. Heraf følger, at jordrenten er afhængig af samfundets udvikling og stade - og det er ikke i økonomien en ny viden.

Skal jeg gå dybere ind på Deres fremstilling, ville jeg foretrække en form, der lå nærmere økonomiens både i teknik og sprogbrug. Men da jeg finder Deres konklusioner rigtige og ikke overraskende, er det vist heller ikke nødvendigt med detaljerede kommentarer.

De ideologiske spørgsmål om fuld grundskyld og kun fuld grundskyld osv., skal jeg ikke gå nærmere ind på. De ligger lidt over min fatteevne og er værdiladede.

Tak fra min kone og mig for Deres klare og gode læserbreve op til unionsafstemningen.

Med venlig hilsen

Gunnar Thorlund Jepsen